

LLEUGERA APROXIMACIÓ ALS GRANS MALDECAPS
DE LES ARQUES MUNICIPALS SUECANES DURANT EL SEGLE XIX
(és a dir, concreció de les despeses extraordinàries
que es xuclaren per la garreta les ja de per si
escurades butxaques dels nostres avantpassats)

Malgrat la forta expansió del conreu de l'arròs a Sueca durant el segle XIX en perjudici de la vinya, la morera, el blat, etc., i subsidiàriament, l'espectacular impuls econòmic que va generar a la nostra localitat aquesta reconversió agrària, en molt poques èpoques les successives corporacions municipals decimonòniques disposaren dels recursos suficients per a cobrir les necessitats bàsiques de la població. Amb massa freqüència es van produir conjuntures que repercutiren de manera negativa en les arques de l'Ajuntament, bé obligant a la realització de fortes despeses extraordinàries en detriment de les previstes, bé impeding l'arribada dels ingressos bàsics per a mantindre l'administració municipal d'aleshores.

Així, una sèrie inacabable de successos excepcionals tal com intermitents períodes de fortes pluges barrejats amb persistents sequeres, amenaçadores revingudes del riu Xúquer, saqueigs duts a cap per les faccions carlines, cinc mortíferes epidèmies de còlera, fallades de la llavor de l'arròs, a més d'altres successos de menor incidència, va provocar al llarg del XIX que, fins i tot en anys de bones collites i elevada cotització del gra, l'Ajuntament suecà no disposara dels recursos suficients per a atendre els compromisos adquirits amb la comunitat franciscana, l'educació dels infants, l'atenció als pobres de solemnitat, etc., i que es perllongaren més del degut els projectes de desenvolupament d'infraestructures bàsiques com, per exemple, el canvi d'ubicació del cementeri, l'obertura i reparació dels camins veïnals, l'ordenament dels espais de venda de queviures o l'adequació de l'entorn de l'estació del ferrocarril, sense oblidar-nos de l'execució de diversos plans urbanístics, integrals o parcials. Amb els ingressos que abastien les arques municipals —fins a l'any 1824, procedien, sobretot, del lloguer de les regalies, és a dir, de les tavernes, forns, botigues, etc., i a partir de la dècada següent, dels impostos sobre els productes que entraven a la població per tal d'abastir a la població, els vituperats consums—, els membres del Consistori no tenien per a tapar, com col·loquialment diguem ací, ni un forat del nas.

Després, ja a cavall entre els segles XIX i XX, uns nous reptes entrarien en joc i continuarien condicionant l'administració local, com van ser, entre d'altres, la implantació de l'enllumenat elèctric de la població, la construcció del nou escorxador, la conducció de l'aigua potable des de Corbera al nucli urbà i l'enderrocament de les ja feia temps molestes muralles; qüestions que obviaré per caure fora de l'àmbit cronològic que motiva aquest escrit.

Però, al marge dels factors al·ludits que, com ja s'ha dit, limitaren considerablement l'economia local del Dinou, les quatre grans despeses extraordinàries que van sacsejar sense misericòrdia els pressupostos municipals i, conseqüentment, les butxaques del primer a l'últim dels suecans, foren la configuració i manteniment del cordó i assut; els plets per l'aigua del riu Xúquer amb Cullera i pels drets de la comunitat en contra de les pretensions del Senyoriu; la construcció de les muralles i la pavimentació dels carrers i places de la vila. És la conclusió que he arribat, grosso modo, mentre resumia, un per un, dels acords capitulars presos per l'Ajuntament de Sueca durant el període comprés entre els anys 1801 i 1900, extens document que ja està disponible per a la consulta d'investigadors i curiosos en el portal del nostre magnífic Arxiu Històric Municipal.

http://arxiu.sueca.es/sites/default/files/u14/acords_plenaris_1801-1900_definitiu.pdf).

El primer dels grans maldecaps, el relacionat amb el cordó i assut, venia arrossegant-se des de temps immemorials, però serà en aquest segle quan les successives corporacions municipals locals es veieren amb la imperiosa necessitat de posar tots els mitjans necessaris per a protegir el terme municipal de les reiterades embranzides del Devastador, projectant, construint, modificant, reforçant i reparant aquestes imprescindibles infraestructures per a l'economia local, centrada exclusivament, ara més que mai, en el conreu de l'arròs. En tota la sèrie de llibres d'actes capitulars resumits, és a dir des de 1801 fins a 1900, no hi ha un any en el qual no figure un acord en aquest sentit, inclòs després de la separació de funcions duta a cap el 1873 entre l'Ajuntament i les juntes de regants. Com a exemple significatiu de l'obsessió dels suecans per a controlar el riu, anotaré que en plenari celebrat el 29 de desembre de 1866 s'aprova consignar en el proper pressupost la construcció d'un dic a la circumferència de la vila, per a previndre les inundacions i perquè aprofite de passeig. Un ambiciós projecte que no es dugué a terme.

Els llargs plets que les corporacions locals hi havien mantingut en segles pretèrits amb l'Orde de Montesa, Alzira i Cullera per la possessió i administració de l'aigua del Xúquer, continuaren en els primers anys del segle XIX exclusivament amb la darrera població i fou a causa de les boqueres i la séquia naixent de l'assut de Cullera. Però serà unes quantes dècades després, en l'any 1851, després d'un llarg període de sequera, quan va esclatar un dels grans litigis, de ressò fins i tot estatal, per a esbrinar quina de les dues poblacions, Sueca o Cullera, tenia preferència en l'aprofitament de les aigües fluvials. El succés arribà a provocar l'ocupació militar de la nostra vila per quatre companyies d'infanteria i uns quants morts i ferits.

L'altre procés judicial, que s'allargà durant els dos primers terços del segle XIX, tingué origen, allà per l'any 1803, en vendre el rei absolutista Ferran VII la propietat del Senyoriu de Sueca al Príncep de la Pau, Manuel Godoy. El fet ocasionaria un greu conflicte d'interessos entre ell, la seua esposa Maria Teresa de Borbó i la filla d'ambdós, Carlota Lluïsa, d'una banda, i l'Ajuntament, de l'altra. Les contínues resolucions superiors, sempre a favor de l'aristocràtica família, ocasionaren un llarg litigi de quantioses despeses econòmiques que el poble sufragà com va poder mitjançant quatre o cinc repartiments extraordinaris. A la fi, en 1873 és veieren recompensades la tenacitat i l'esforç dels representants polítics dels suecans amb una sentència definitiva, favorable per a la nostra població. Com a cas anecdòtic diré que, a pesar de la importància de la qüestió, hi ha poques disposicions municipals que deixen constància d'aquesta important disputa en els llibres d'acords capitulars d'abans de l'any 1851. Serà només després d'aquesta data quan l'assumpte adquirirà un veritable protagonisme en les actes de les sessions plenàries.

Pel que fa al tercer maldecap de les arqueus suecanes del segle XIX, el referent a les muralles, també resulta xocant que la primera acta capitular on es tracta algun aspecte estiga datada l'any 1841 —tres anys després d'haver-se iniciat les obres!!—, i que siga per a nomenar l'encarregat d'obrir i tancar les seues portes. Però, des d'aleshores i amb una certa persistència, l'assumpte de les muralles és present en l'ordre del dia de les sessions plenàries de l'Ajuntament fins als darrers anys de la centúria, amb acords com els següents: obertura de portelles no projectades, reparació de danys ocasionats per temporals, rectificació de recorreguts d'aigües, enderrocament de baluards, etc. En el moment que els suecans foren conscients que la costosa infraestructura no acomplia els propòsits pels quals s'havia projectat i construït, a la muralla passaren a anomenar-la tàpia. Així començaren a citar-la en les actes capitulars després de l'any 1861.

Però el maldecap més important que hagueren de patir els gestors municipals al llarg del segle XIX, el que va reclamar més i més recursos humans, econòmics i administratius, fou el de la pavimentació de les vies urbanes i el seu manteniment. Les nombroses disposicions que apareixen en els llibres d'acords capitulars de la centúria aporten un fidel testimoni del que suposava tindre els carrers i les places en bon estat per a permetre l'intensíssim tràfec que en aquell temps hi havia a la vila: no oblidem que a Sueca, al marge del trànsit normal de persones i mercaderies d'una concentració urbana en àmbit rural, tota la collita arrossera s'entrava a la població en carro i s'emmagatzemava a les cambres de les cases. Primer s'empedraren els carrers i places pels sistemes d'escull i pedra encasellada i en el decurs del temps, cap a l'inici de la segona meitat del segle, començaren a adoquinar-se les vies principals. Les obres de col·locació, manteniment o substitució del paviment eren parcials. Es feien a trams curts perquè el pressupost no donava per a més, ja que era molt costós el procés d'extracció, trasllat i instal·lació de la pedra. És per això que, entre altres aspectes, s'establí i va estar molts anys en vigor un impost sobre el vi i l'aiguardent per a sufragar aquestes despeses, o que es nomenaven regidors i comissions especials perquè vetllaren per la conservació dels empedrats vials.

Malauradament, dels quatre esmentats maldecaps, tan sols ha estat estudiat el de les muralles gràcies a la investigació de l'arquitecta Pilar Colechà, un interessant treball que s'edità en l'any 2014 amb el títol *La muralla i portes de Sueca 1838-1903*. De la resta no en sabem ni pruna, ja que tan sols s'ha publicat alguna notícia puntual i quasi sempre sense haver sigut contrastada en els documents originals. Qüestions significatives de la nostra història, en suma, que alguna vegada caldrà explorar amb seriositat si és que de veritat volem conèixer el segle XIX suecà.

J. Antoni Carrasquer Artal

[Aquest article es va publicar originariament a la revista *Suheca.com* D.L.:V-856-2014. Núm 337. Any X. 23 d'abril de 2017. Pàg. 8-10]